

STELLINGEN

behorende bij het proefschrift:

‘PRENDRE LE BIC’

LE COMBAT SPIRITUEL CONGOLAIS ET LES
TRANSFORMATIONS SOCIALES

‘PAK JE PEN’

DE CONGOLESE *COMBAT SPIRITUEL* EN
MAATSCHAPPELIJKE VERANDERINGEN

Julie Ndaya Tshiteku

In het openbaar te verdedigen op 18 Januari 2008 om 13.30
Erasmus Universiteit Rotterdam

Promotiecommissie

Promotoren:

Prof.dr. W.M.J. van Binsbergen

Prof.dr. W.E.A. van Beek

Overige leden:

Prof.dr. K. von Benda Beckmann-Droogleever Fortuijn

Prof.dr. V.Y. Mudimbe

Prof.dr. G. ter Haar

1.

De term diaspora verdient ruimere toepassing dan alleen de context van territoriale verplaatsing van individuen of groepen. Ook de gevolgen van de verplaatsing van culturen, zoals de westerse culturele modellen die door kolonisatie en scholarisatie zijn geëxporteerd naar het Afrikaanse continent om Afrikanen te integreren in westerse modellen, heeft bij grote groepen in dat continent een culturele ontregeling of anomie geïntroduceerd met kenmerken die vergelijkbaar zijn met de diaspora in engere zin. (dit proefschrift)

2.

Met de Bijbel als symbolische autoriteit profileert *Le Combat spirituel* (de Congolese beweging die centraal staat in dit proefschrift) zich als een onafhankelijke Christelijke gebedsgroep. Het is echter zeer de vraag of hiermee *Le Combat* als een Christelijke beweging moet worden opgevat, gezien het ontbreken van een Christologie, een verlossingsleer en een genadeverbond dan wel sacramentele theologie.

3.

In studies over de opkomst van velerlei religieuze groepen in hedendaags Afrika is veel aandacht besteed aan de financiële uitbuiting van de leden door de leiders (zie bij voorbeeld over de Democratische Republiek Congo Kabasele 2002). Maar religieuze bewegingen beheren in algemene zin symbolisch kapitaal (zie Bourdieu 1994) en ieder symbolisch kapitaal omvat tevens mechanismen om het om te zetten in economisch kapitaal. Een eenzijdig nadruk op dit laatste ontkent de eigen aard van symbolisch kapitaal en miskent de visie die de participanten op hun religieuze beweging hebben..

4.

Vele Europeanen die menen ‘van Afrikanen te houden’, inclusief ontwikkelingswerkers en sociale wetenschappers, dragen onbedoeld bij aan het in stand houden van een negatief imago van Afrikanen, doordat deze Europeanen zich niet kunnen losmaken van het idee dat van een wederzijdse steunrelatie de Afrikanen meer baat zouden hebben dan de Europeanen.

5.

De vernieuwde interesse van China in banden met Afrikaanse landen wordt door Europese mogendheden met wantrouwen bekeken. Waarschuwingen voor mogelijke bedreiging van mensenrechten door China of onder Chinese invloed moeten misschien eerder gezien worden in het licht van een tanende invloed van die Europese landen dan als vriendschappelijke betrokkenheid.

6.

De vernietiging van de voorouderlijke rituelen in *Le Combat* is de erkenning van de effectiviteit van die rituelen. (zie over de rituelen Devisch 1984)

7.

Net als in de historische culturele traditie van Congo, ontlenen ook de spirituele ‘moeders’ in *Le Combat* hun autoriteit aan stereotypen over het vrouwzijn: een onbesproken gedrag, de huwelijkse staat, en liefst het moederschap.

8

Het lid worden van een religieuze groep, zoals men dat waarneemt bij veel migranten, lijkt op het eerste gezicht een vlucht voor de vervreemding in de westerse samenleving waarin men

zich niet geaccepteerd voelt. Maar een belangrijker reden is echter de sociale controle binnen de eigen culturele groep (zie bij voorbeeld van Binsbergen 2000b).

9.

Om de paradoxale kanten te begrijpen van verandering in cultus en cultuur, zoals geanalyseerd door Victor Turner in zijn baanbrekende en klassieke boek *Schism and Continuity in an African society* (1957), moeten wij niet alleen aandacht besteden aan de leider en pionier, maar ook aan wie door hem/haar wordt uitgekozen voor de concrete praktische implementatie van de verandering, door het uitvoeren van min of meer routinematig educatieve taken. De centrale rol (in het middenkader) van minder opgeleide vrouwen in de *Combat* is een instrument van identificatie, en houdt in een reproductie van het culturele verleden.

10.

Aspirant sociale wetenschappers uit Afrika moeten een wetenschappelijke ondersteuning krijgen die ruimte geeft om dicht bij hun culturele achtergrond en persoonlijke geschiedenis te blijven in hun zoektocht naar geschikte methodologie, passende literaire uitdrukkingsvormen, en analyse van hun empirisch materiaal. Zo kunnen Afrikanen een unieke en onschatbare bijdrage leveren 'aan de wereldwijde kennisproductie rond Afrika, als een stuk Afrika dat haar stem en eigenwaarde terugvindt en bevestigt tegenover de rest van de wereld' (van Binsbergen).

11.

Als een Europeaan zegt dat hij van Afrika houdt, is hij een filantroop. Als een Afrikaan zegt dat hij van Europa houdt, is hij een profiteur.

Bibliografie

Bourdieu, P.

1994 *Raisons pratiques*, Seuil

Devisch, R.

1984 *Se recréer femme. Manipulation sémantique d'une situation d'infécondité chez les Yaka du Zaïre*, Berlin: Dietrich Reimer Verlag.

Kabasele, M.A.

2002 'Lire la Bible aujourd'hui. Risques, défis et enjeux pour une société en crise', in: *Revue africaine des sciences de la mission*, n°16, pp. 100-132.

Turner, Victor W.

1957 *Schism and Continuity in an African society: A Study of Ndembu village life*, Manchester: Manchester University Press.

van Binsbergen, W.M.J.

2000b 'Creating a place to feel at home': Christian church life and social control in Lusaka, Zambia (1970s)', in: Konings, P., van Binsbergen, W.M.J., & Hesseling, G. (eds), *Trajectoires de libération en Afrique contemporaine*, pp. 227-254.

